

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО ДЖЕРЕЛ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті охарактеризовані основні джерела адміністративно-правового забезпечення діяльності Національної поліції України та нормативна база правоохоронних органів деяких передових країн світу задля вивчення та застосування позитивного досвіду зарубіжних країн в Україні.

Ключові слова: поліція, джерела права, адміністративно-правове забезпечення, адміністративно-правова діяльність, Національна поліція України.

Постановка проблеми. Охорона прав і свобод людини та громадянина, громадського порядку та територіальної цілісності є однією з перших функцій, яка покладається на розвинуту демократичну державу. Для виконання такого завдання та забезпечення постійної державної безпеки у країнах діють спеціально уповноважені на те правоохоронні органи. Вагому роль серед таких органів посідають органи поліції, діяльність яких спрямована, в першу чергу, на охорону громадського порядку та боротьбу з правопорушеннями. Гарантом забезпечення функціональної роботи та ефективного досягнення робочих цілей та завдань є наявність у будь-якого державного органу чіткої регламентації його діяльності (тобто нормативно-правової бази), якісно побудованої організаційної структури та команди висококваліфікованих посадових осіб. Саме з метою отримання такого результату у 2015 році в Україні була розпочата велика реформа, метою якої стало сформувати нові поліцейські органи.

Актуальним є те, що українське законодавство вже давно поступово обрало курс на євроінтеграцію, впроваджуючи у своїх нормативно-правових актах постійні нововведення. Один із аспектів реформи поліції у 2015 мав на меті аналогічну ціль. Тож, серед усіх змін ключовим моментом стало введення в дію нового законодавства у сфері поліцейської діяльності в Україні, яке трансформоване та зорієнтоване на модель правоохоронних органів найрозвинутіших країн світу, зокрема країн Європейського Союзу.

Показником ефективного впровадження реформи та змін у чинне законодавство у сферу української поліції можна вважати досягнення результативних

показників її діяльності, які можна дослідити у даних Державної служби статистики України. Так, середня кількість засуджених осіб за правопорушення до 2015 року становила приблизно 100 тис. осіб, а після 2015 – 75 тис. Така різниця є показовим наслідком того, що розгляд справи та процес притягнення особи до відповідальності перейшли на більш якісний рівень з дотриманням усіх принципів і стандартів, прийнятих у зарубіжних країнах [1].

Для подальшого покращення показників, внаслідок уведення в дію нового законодавства у сфері правоохоронних органів, можна застосувати практику деяких країн Європейського Союзу. Реформа поліції Польщі, яка проводилася на початку 1990-х у період шокової терапії, збільшила рівень розкриття тяжких та особливо тяжких злочинів за останні 10 років майже на 10 %. А реформа поліцейської системи Чеської Республіки після революції 1989 року та повалення комуністичного режиму потягла за собою зменшення загального рівня злочинності за останні 5 років майже на третину [2].

Саме тому наразі важливим питанням є існування у поліцейських органів України такої бази джерел, яка б не просто регламентувала основні питання діяльності поліції та статусу поліцейських, але й мала орієнтиром підвищення якісних показників такої діяльності для виходу українських правоохоронних органів на світову арену у якості взірцевої моделі для інших країн.

Метою даної роботи є дослідити джерела адміністративно-правового забезпечення діяльності поліції України та зробити висновок на основі цього щодо місця та ролі кожного з них у регулюванні ді-

яльності органу; порівняти національну нормативну базу з практикою застосування законодавства правоохоронних органів передових країн світу.

Об'єктом дослідження є нормативно-правові акти українського законодавства, норми яких спрямовані на встановлення основних аспектів діяльності органів поліції України, а також міжнародні правові акти та акти зарубіжних країн, які можна використати як приклад в українському адміністративному праві.

Виклад основного матеріалу. Питання визначення системи джерел забезпечення діяльності поліції в Україні піднімається багатьма науковцями. Нова хвиля теоретичних розробок та дискусій виникла вже після реформи 2015 року, в результаті якої було прийнято ряд нових нормативно-правових актів. Серед авторів, які присвячували свої праці даній темі, можна виділити Бандурку О. М., Братель С. Г., Калюк О. М., Кулікова В. А., Галай А. О., Лошицького М. В., Капля О. Д., Банчука О. А., Проневича О. С. та ін.

Для аналізу джерел правового регулювання діяльності поліції України варто визначити декілька теоретичних питань, а саме підходи до визначення категоріальних понять «джерела права» та «адміністративно-правова діяльність поліції».

Науковці у теорії розглядають «джерело права» у двох аспектах: як джерело норм права з точки зору змісту права та як спосіб вираження змісту правової норми. У першому випадку мова йде про певний рівень та умови розвитку суспільних відносин, які регулюються відповідною нормою. У другому випадку – про офіційну форму вираження та закріплення норми права [3, ст. 75]. У даній роботі застосовується поняття «джерело права» у другому значенні, а саме як акт, що встановлює, змінює чи припиняє правові норми у сфері правоохоронної діяльності поліції.

Оскільки темою дослідження є джерела адміністративно-правового забезпечення діяльності поліції варто звернути увагу також на поняття «адміністративно-правової діяльності органів поліції». Учені визначають дане явище як урегульовану нормами адміністративного права державно-владну, підзаконну, організаційно-розпорядчу діяльність, що спрямована на а) надання поліцейських послуг у сферах охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, забезпечення публічної безпеки і порядку, протидії злочинам та іншим правопорушенням, надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги; б) впорядкування внутрішньо-системних поліцей-

ських відносин та забезпечення чіткої організації і функціонування всієї системи підрозділів і служб Національної поліції України [4, ст. 16].

Основними рисами такої діяльності поліції в Україні є те, що вона:

- у більшій мірі регулюється нормами адміністративного права, предметом яких є суспільні відносини, пов'язані з діяльністю суб'єктів, уповноважених виконувати функції держави;

- має державно-владний характер (органи поліції діють від імені держави та у передбачених законом випадках мають право застосовувати державний примус);

- організаційно-розпорядчий характер (органи поліції діють спільно для виконання своїх завдань та функцій у сфері охорони громадської безпеки та порядку, прав і свобод людини, а також уповноважені видавати обов'язкові для виконання правові акти);

- підзаконний характер (діяльність поліцейських органів не може виходити за рамки чинного національного законодавства України);

- має соціальну спрямованість (кардинальною зміною після реформи 2015 року стала спрямованість поліції не на каральну функцію, а на службу, котра надає населенню послуги та захищає права та законні інтереси людини).

З вище викладеного можна зробити висновок, що така багатоаспектна діяльність поліцейських органів має бути чітко врегульована нормативно-правовими актами. Сукупність таких актів складають систему джерел функціонування поліції. На законодавчому рівні невичерпний перелік правових основ діяльності поліції закріплений у статті 3 Закону України «Про Національну поліцію»: «У своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами МВС України, іншими нормативно-правовими актами» [7]. Тож, розглянемо окремо кожне джерело цієї системи залежно від юридичної сили у національному законодавстві.

Перше місце серед джерел діяльності української поліції посідає Конституція України, яка має вищу юридичну силу та норми якої мають пряму дію. Саме на основі Конституції України приймаються всі інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність правоохоронних органів. Стаття 3 проголошує людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Пра-

ва і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [5, ст. 7]. Таким чином, для досягнення такої мети, а також захисту усіх прав, закріплених у 2 розділі Конституція України, держава створює відповідні правоохоронні органи, вагоме місце серед яких посідає поліція.

Окрім охорони прав і свобод людини, статтею 17 Основний Закон покладає обов'язок на правоохоронні органи захисту державного кордону України та забезпечення державної безпеки, що теж є сферою діяльності поліції.

Після Конституції України органи поліції користуються у своїй діяльності міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Серед таких актів важливе місце посідає Резолюція № 690 1979 року Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію», яка закріпила етичні засади діяльності поліцейського, його статус та обов'язки під час війни та інших надзвичайних обставин. Наприклад, ч. 2 Декларації встановлює, що «поліцейський повинен діяти чесно, неупереджено і з почуттям власної гідності» [10].

Іншими важливими міжнародними актами, які ратифікувала Україна, є Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй від 17 грудня 1979 року, та Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку, прийняті 8 Конгресом Організації Об'єднаних Націй від 7 вересня 1990 року. Положення першого акту поширюються на посадових осіб, що мають поліцейські повноваження, та накладають на таких осіб обов'язок поважати та захищати людську гідність та права людини по відношенню до інших осіб (ст.2), застосовувати силу лише у випадках крайньої необхідності та у тій мірі, у якій це вимагається для виконання своїх обов'язків (ст.3) тощо [11]. Головним змістом другого акту є закріплення правил застосування сили та вогнепальної зброї, які поширюються на працівників поліції. Зокрема, «правоохоронні органи мають постійно враховувати етичні питання, пов'язані із застосуванням такої сили, а також проявляти стриманість у таких питаннях, діяти, виходячи із серйозності правопорушення, зводити до мінімуму можливість заподіяння шкоди» (ст. 1, 5) [12].

Наступною ланкою у системі джерел поліції є законодавчі акти – закони та кодекси. Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) від 07.12.1984 р. (із змінами та доповненнями) за-

кріплює поняття адміністративного правопорушення, порядок притягнення до адміністративної відповідальності та застосування адміністративного примусу, відмежовує відповідальність загальних та спеціальних суб'єктів, в тому числі посадових осіб органів поліції, встановлює склади адміністративних правопорушень та адміністративні стягнення. Важливість даного законодавчого акту є те, що він закріплює норми як матеріального, так і процесуального права.

Прикладом положень КУпАП, пов'язаних з діяльністю поліції, є статті про порушення Правил дорожнього руху, адже одним із територіальних органів поліції є патрульна поліція. Зокрема, ст.122-2 («Невиконання водіями вимог про зупинку») накладає на водіїв штраф за невиконання вимог поліцейського про зупинку транспортного засобу у розмірі 9 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права керування транспортними засобами на строк від трьох до шести місяців. Стягнення у вигляді штрафу також накладається на водіїв, що не надали транспортний засіб поліцейським у встановлених законом невідкладних випадках, відповідно до ст. 124-1 КУпАП [6].

Крім положень у сфері Правил дорожнього руху Кодекс також передбачає діяльність працівників поліції в інших видах адміністративних правопорушень, наприклад, неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку (ст. 173-4); злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі поліцейського при виконанні ним службових обов'язків тягне за собою накладення штрафу від 8 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від 40 до 60 годин, або виправні роботи на строк від одного до двох місяців з відрахуванням двадцяти процентів заробітку, або адміністративний арешт на строк до 15 діб (ст. 185); неявка за викликом органу Національної поліції у вказаний термін і ненадання усних або письмових пояснень з питань, пов'язаних з виконанням правил адміністративного нагляду; неповідомлення працівників Національної поліції, які здійснюють адміністративний нагляд, про зміну місця роботи чи проживання або про виїзд за межі району (міста) у службових справах; не реєстрація в органі Національної поліції тягнуть за собою накладення штрафу від 3 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ст. 187) [6].

Окремі положення, що регламентують діяльність поліції, містяться у Кримінально-процесуальному кодексі України. Так, стаття 38 визначає органи Національної поліції одними із суб'єктів досудового розслідування, тобто органів, що здійснюють дізнання та досудове слідство. Крім цього, на поліцію покладені такі обов'язки у сфері кримінального провадження, як «виконання ухвали про здійснення приводу» (ст. 143), «забезпечення виконання ухвали про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту» (ст. 181), «доставлення неповнолітнього до спеціального навчально-виховного закладу» (ст. 501) тощо [13].

Усі кардинальні зміни, які були введені у новій поліції України у ході реформи 2015 року, знайшли закріплення у Законі України «Про Національну поліцію». Закон був розроблений Міністерством внутрішніх справ України, прийнятий Верховною Радою 2 липня 2015 року, а введений у дію 7 листопада 2015. Даним актом було задекларовано правові засади діяльності та організації поліції, статус працівників, порядок та умови проходження державної служби в органах Національної поліції, було створено нові підрозділи, такі як протидія кіберзлочинності, наркозлочинам тощо.

Прикладом основоположних норм Закону, що визначають основні засади діяльності нової Національної поліції є ст. 1: «Національна поліція України (поліція) – це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку». Головні завдання поліції закріплені у ст. 2: «Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги» [7].

Не менш важливе місце займає Розділ II Закону «Принципи діяльності поліції», який розкриває у своїх положеннях наступні принципи: верховенства права, дотримання прав і свобод людини, законності, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, взаємодії з населенням на засадах партнерства, безперервності. А Розділ III («Система поліції та статус поліцейських») закріпив нововведення, які були запроваджені реформою 2015 року.

Проте після прийняття цього Закону серед науковців та політичних діячів почалася гостра дискусія щодо недоліків даного акту. Наприклад, проаналізу-

вавши положення документа, деякі автори наголошують на наявності слабкої взаємодії між різними структурними підрозділами Національної поліції під час виконання спільних завдань, внаслідок чого зменшується ефективність роботи органу в цілому [8, ст. 21]. Інша точка зору наголошує на тому, що деякі положення Закону не в повному обсязі розкривають подальший розвиток нової поліції, а тому потребують подальшого уточнення у ряді поточних нормативно-правових актів, які наразі ще не прийняті.

Офіційний сайт Національної поліції у розділі «Нормативна база» закріпив перелік інших Законів України, які певним чином регулюють окремі питання діяльності органів поліції або наявності такої діяльності у певній сфері суспільних відносин. Прикладами таких актів є Закони України «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про дорожній рух», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про Дисциплінарний статут органів внутрішніх справ України», «Про участь в міжнародних миротворчих операціях» тощо [9].

Наступними у системі правових основ діяльності поліції зазначаються підзаконні нормативно-правові акти. Актами Президента України, що видаються на виконання його повноважень, є укази та розпорядження. Обов'язковими для органів поліції є укази Президента України, які спрямовані на вдосконалення роботи службовців, кадрового підбору органу, а також на дотримання прав та свобод громадян у ході реалізації правоохоронними органами своїх повноважень. Прикладами зазначених актів є Укази Президента України «Про День Національної поліції України», «Про заходи щодо подальшого зміцнення правопорядку, охорони прав і свобод громадян», «Про перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях», «Про символіку Національної поліції України» тощо. На сьогодні відповідним Указом Президента України затверджено наступну офіційну символіку Національної поліції України: емблема, прапор, службові прапори територіальних органів і науково-дослідних установ поліції (ст. 1) [14].

Серед нормативних актів Верховної Ради України наразі чинним та передбаченим офіційним сайтом Національної поліції є Постанова «Про затвердження положень про паспорт громадянина України, про свідоцтво про народження та про паспорт громадянина України для виїзду за кордон» від 26.06.1992 № 2503.

Велику кількість підзаконних нормативних актів, що регулюють діяльність поліції, видає Кабінет Мі-

ністрів України. Такі повноваження органу виходять з положень Закону України «Про Кабінет Міністрів України», які накладають на нього обов'язок здійснювати заходи щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби із злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; спрямовувати та керувати роботою міністерств, інших органів виконавчої влади, здійснювати контроль за їх діяльністю (ст. 2) [15].

Таким чином, усі зміни у структурі органів поліції, питання щодо оплати праці працівників органу, а також прийняття положень про окремі підрозділи поліції затверджуються відповідною постановою Кабінету Міністрів України. Одним із основних таких актів є Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію», яка була прийнята майже одночасно із Законом України «Про Національну поліцію України» і стала результатом реформи 2015 року, запровадивши зміни у правоохоронному органі [16].

Серед переліку інших постанов, які були прийняті у ході функціонування вже нової поліції, можна виділити наступні постанови Кабінету Міністрів України «Про утворення територіальних органів Національної поліції та ліквідацію територіальних органів Міністерства внутрішніх справ», «Про утворення територіального органу Національної поліції» (Департамент захисту економіки як міжрегіональний територіальний орган Національної поліції), «Про Правила дорожнього руху», «Про затвердження Положення про дозвільну систему», «Про порядок компенсації особам рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ за службу понад установлений законодавством робочий час, а також у дні щотижневого відпочинку та святкові дні» та інші.

Наступною ланкою серед правових основ діяльності поліції є нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС), зареєстровані в Міністерстві юстиції України. МВС відповідно до законодавства розробляє державні програми у сфері забезпечення громадського порядку, державної безпеки, ПДР, протидії злочинності тощо. Відповідні акти, затвержені Мін'юстом, мають обов'язковий до виконання характер для центральних органів виконавчої влади, їх територіальних органів, місцевих державних адміністрацій, а також Національної поліції. Серед останніх актів, прийнятих МВС та спрямованих на діяльність поліції, є Накази від 2018 року «Про затвердження Порядку дій органів (підрозділів) Національної поліції в разі виявлення осіб, транспортних засобів і документів, відомості щодо яких містяться в банках даних інформаційної системи

Міжнародної організації кримінальної поліції – Інтерполу», «Про внесення змін до Порядку взаємодії Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «Про деякі питання провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів», «Норми належності медичного забезпечення для підрозділів поліції особливого призначення, які беруть участь у боротьбі з тероризмом».

Також важливе значення для координації роботи в органах поліції мають відомчі акти, положення яких спрямовані на всю систему органів та посадових осіб всередині Національної поліції. Прикладами таких актів є Наказ Національної поліції України від 14 січня 2019 року «Про затвердження Положення про проведення змагань Національної поліції України зі службово-прикладних та інших видів спорту», «Про затвердження Положення про Управління кримінального аналізу Національної поліції України», «Про затвердження Положення про Департамент карного розшуку Національної поліції України», «Про затвердження Положення про Департамент внутрішнього аудиту Національної поліції України».

Окремо варто звернути увагу на практику української поліції на міжнародній арені. Крім попередньо зазначених міжнародних договорів, які ратифікувала Україна, важливу роль посідає діяльність Національної поліції у світових організаціях. Яскравим прикладом можна вважати приєднання нашої держави до Міжнародної організації кримінальної поліції (Інтерпол) у 1992 році, що було закріплено Постановою Кабінету Міністрів України № 220 «Про Національне центральне бюро Інтерполу» від 25 березня 1993 року [17]. Даний факт є свідченням того, що Україна активно взаємодіє та вивчає досвід не лише розвинутої європейської спільноти, але й виходить на світовий рівень правового розвитку.

Проаналізувавши систему джерел, які регулюють діяльність поліції України, а також враховуючи курс країни на євроінтеграцію, необхідним є проаналізувати у загальному вигляді, яку практику передових країн світу у сфері адміністративно-правового регулювання роботи правоохоронних органів варто запозичити Україні. При цьому важливим є врахування того факту, що поліцейська система кожної держави має власні специфічні особливості. Тому, розглядаючи нормативно-правові акти тієї чи іншої країни, слід брати до уваги лише позитивний досвід застосування такої практики.

Вивчаючи законодавство країн Європейського Союзу, можна простежити наявність у більшості з

них централізованої моделі організації діяльності органів управління, що характеризується наявністю сильного владного центру та підлеглих і підконтрольних йому підрозділів поліції. Іншою особливістю європейських держав є активна міжнародна співпраця у правоохоронній сфері, в результаті чого міжнародні нормативно-правові акти стають вагомою складовою національного законодавства та відіграють важливу роль при розгляді судами відповідних справ. Головною метою такої співпраці між державами є постійне підтримання високого рівня діяльності поліцій держав, впровадження у практику при реалізації своїх повноважень новітніх досягнень науки та техніки, пошук найбільш раціональних і оптимальних методів та способів протидії злочинності задля надійного захисту й збереження головних цінностей об'єднаних європейських народів [18, ст. 36].

У результаті такої політично-правової спрямованості країни Європи мають високий рівень показників ефективності діяльності поліцейських органів. Через це доречно розглядати питання застосування у таких країнах позитивного досвіду. Так, наприклад, гарним взірцем може слугувати поліція Франції, адже вона є найстарішою правоохоронною системою Європи, яка має довгу історію ефективної діяльності. Основним нормативним актом, який регулює діяльність органу, є Закон «Про посилення безпеки і захисту свободи особи» від 1981 року. Внаслідок реформи, яка відбулася у країні після 1980-х років, даний закон розширив компетенцію поліцейських у сфері кримінальних справ, тим самим зменшивши відповідні повноваження у національних суддів, уникнувши можливого упередженого розгляду справи.

Іншу систему правового забезпечення має поліція Великобританії. Її особливість полягає в тому, що, зважаючи на складний територіальний устрій держави, основний обсяг поліцейської роботи покладено на різні територіальні органи. Внаслідок цього кожний такий орган має власну законодавчу основу: поліція Англії та Уельсу діють на підставі Поліцейського Акту 1996 року, Шотландії – Поліцейського Акту 1967 року, Північної Ірландії – Поліцейського Акту 2000 року. Такі акти регламентують основну мету діяльності, організацію, юрисдикцію кожного територіального органу окремо.

Гарний досвід у правовому забезпеченні діяльності поліції також має Латвійська Республіка. Адже система поліцейських органів країни була реформована у 1991 році й ефективно діє донині. З реформою було прийнято новий Закон «Про поліцію», який закріпив завдання, принципи, основи та компетенцію поліції. За взірцем даний акт може слугувати для

українського законодавства через те, що він чітко визначає обсяг повноважень кожного структурного підрозділу поліції Латвії. Відповідний недолік було виявлено у Законі України «Про Національну поліцію» фахівцями.

На відміну від європейських країн поліція Сполучених Штатів Америки характеризується наявністю децентралізованої системи управління, що виходить з федеративного територіального устрою держави. Тобто поліцейські органи кожного штату у своїй діяльності є автономними один від одного та від федеральних правоохоронних органів. Відповідно до цього, основними нормативно-правовими актами, які регулюють роботу органів, є Конституція Америки з поправками, конституції штатів, спеціальні закони, що видаються на рівні федерації та окремих штатів, а також статuti та підзаконні акти, що закріплюють основні аспекти діяльності поліцейських у певних сферах суспільних відносин. Відрізняється американська правова система і наявністю серед правових джерел судового прецеденту, який посідає важливе місце в ієрархії національного законодавства [19, ст. 267]. Маючи юридичне верховенство над законодавчими актами влади, прецедент є результатом правотворчої функції як федеральних, так і судів штатів. Таким чином, у ході своєї діяльності поліцейські органи США зобов'язані керуватися відповідними рішеннями судів, які стали прецедентним правом.

Отже, враховуючи історичні етапи розвитку та специфіку правової системи, у багатьох передових країнах світу можна простежити як сильні, так і слабкі сторони організації діяльності поліцейських органів. А тому, запозичуючи ту чи іншу практику для вітчизняного законодавства, поліція України має враховувати лише позитивний досвід таких держав та власну специфіку побудови правоохоронної системи.

Висновок. Таким чином, на основі вище викладеного матеріалу можна зробити висновок, що після реформи поліції України у 2015 році система джерел, які регламентують діяльність органу, отримала оновлений вигляд. Починаючи з основного спеціального закону та закінчуючи підзаконними нормативними актами, правова основа детально регулює діяльність української поліції у різних сферах суспільних відносин. Проте на сьогодні багато науковців та фахівців наголошують на існуванні деяких проблемних аспектів у чинному законодавстві поліції, які ще потребують свого вирішення. Для вдосконалення національної поліцейської структури також актуальним є застосування позитивного досвіду провідних країн світу, зокрема, Європи, правоохоронні системи яких

пройшли через великий історичний досвід та ефективно діють до сьогодні. Тому альтернативним варіантом вирішення правових проблем в організації діяльності української поліції є запозичення практики у відповідній сфері таких країн. Особливу увагу потребує міжнародна діяльність поліцейських органів України, адже обравши курс на євроінтеграцію,

наша держава поступово впроваджує у національне законодавство міжнародні правові акти. Проте для успішної діяльності на світовій арені та підвищення ефективності діяльності національної поліції відповідно до міжнародних стандартів варто більше активізувати співпрацю зі світовими організаціями, спрямованими на правоохоронну сферу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба статистики України. Правопорушення (1990-2017). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Реформування поліції: міжнародний досвід. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29325.pdf>
3. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підруч. ; пер. з рос. Харків : Консум, 2001. 656 с.
4. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О.В. Джафарова, С.М. Князев та ін.; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2017. 242 с.
5. Конституція України: станом на 9 липня 2018 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2018. 76 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: станом на 1 вересня 2017 року. Харків: Право, 2017. 368 с.
7. Про національну поліцію : закон України від 02.07.2015 р. (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
8. Глуховець В.А. Національна поліція: стан та проблеми реформування. *Форум права*. 2016. №5. С. 20-23.
9. Офіційний сайт Національної поліції: Нормативна база: Закони. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/normativna-baza/zakoni.html>
10. Резолюція N 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію»: Міжнародний документ від 08.05.1979 № 690 (1979). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803
11. Резолюція 34/169 Генеральної Асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку»: Міжнародний документ від 17.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282
12. Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку: Міжнародний документ від 07.09.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_334
13. Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
14. Про символіку Національної поліції України: Указ Президента України від 09.12.2015 № 692/2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/692/2015>
15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>
16. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p>
17. Про Національне центральне бюро Інтерполу: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.1993 № 220 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-p>
18. Калаянов Д.П. Правове регулювання діяльності поліції в країнах Європи. Південноукраїнський правничий часопис // *Правова система: теорія і практика*. 2014. С. 34-36.
19. Солнцева Х.В. Поняття «поліцейська діяльність» в Україні та США. *Право та інновації*. №1 (13). 2016. С. 264-269.

REFERENCES

1. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Pravoporushennia (1990-2017). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian]
2. Reformuvannia politsii: mizhnarodnyi dosvid. Informatsiina dovidka, pidhotovlena Yevropeiskym informatsiinodoslidnytskym tsentrom na zapyt narodnoho deputata Ukrainy. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29325.pdf> [in Ukrainian]
3. Skakun O.F. (2001) Teoriia derzhavy i prava. Kharkiv: Konsum [in Ukrainian]

4. Bezpalova O. I., Dzhafarova O.V., Kniaziev S.M. et. al (2017) *Administrativna diialnist politsii u pytanniakh ta vidpovidiakh* (O. M. Bandurka Eds); MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv: KhNUVS [in Ukrainian]
5. *Konstytutsiia Ukrainy: stanom na 9 lypnia 2018 r.: vidpovidaie ofits. tekstu.* (2018) Kharkiv: Pravo [in Ukrainian]
6. *Kodeks Ukrainy pro administrativni pravoporushennia: stanom na 1 veresnia 2017 roku.* (2017) Kharkiv: Pravo [in Ukrainian]
7. Pro natsionalnu politsiiu : zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. (iz zminamy ta dopovnenniamy). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian]
8. Hlukhoveria V.A. (2016) Natsionalna politsiia: stan ta problemy reformuvannia. *Forum prava – Law Forum*, pp. 20-23. [in Ukrainian]
9. Ofitsiyni sait Natsionalnoi politsii: Normativna baza: Zakony. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/normativna-baza/zakoni.html> [in Ukrainian]
10. Rezoliutsiia N 690 (1979) Parlaментskoi asamblei Rady Yevropy “Deklaratsiia pro politsiiu”: Mizhnarodnyi dokument vid 08.05.1979 # 690 (1979). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 [in Ukrainian]
11. Rezoliutsiia 34/169 Heneralnoi Asamblei OON “Kodeks povedinky posadovykh osib z pidtrymannia pravoporiadku”: Mizhnarodnyi dokument vid 17.12.1979. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282 [in Ukrainian]
12. Osnovni pryntsyipy zastosuvannia syly ta vohnepalnoi zbroi posadovymy osobamy z pidtrymannia pravoporiadku: Mizhnarodnyi dokument vid 07.09.1990. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_334 [in Ukrainian]
13. Kryminalno-protseusualnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 13.04.2012 # 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian]
14. Pro symvoliku Natsionalnoi politsii Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 09.12.2015 # 692/2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/692/2015> [in Ukrainian]
15. Pro Kabinet Ministriv Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 27.02.2014 # 794-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> [in Ukrainian]
16. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Natsionalnu politsiiu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.10.2015 # 877 URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-p> [in Ukrainian]
17. Pro Natsionalne tsentralne biuro Interpolu: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.03.1993 # 220 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-93-p> [in Ukrainian]
18. Kalaiianov D.P. (2014) Pravove rehuliuвання diialnosti politsii v krainakh Yevropy. Pivdenoukraiński pravnychi chasopys. *Pravova systema: teoriia i praktyka – South Ukrainian Law Journal – Law System: Theory and Practice*. pp. 34-36 [in Ukrainian]
19. Solntseva Kh.V. Poniattia «politseiska diialnist» v Ukraini ta SShA. *Pravo ta innovatsii – Law and innovations*, 1 (13). 2016. pp. 264-269 [in Ukrainian]

СОЛНЦЕВА К. В.

кандидат юридических наук, доцент, доцент кафедры административного права и административной деятельности Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

СЛИВНАЯ В. А.,

студентка международно-правового факультета 2 курса, 3 группы Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ ОТНОСИТЕЛЬНО ИСТОЧНИКОВ АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЦИОНАЛЬНОЙ ПОЛИЦИИ УКРАИНЫ

В статье охарактеризованы основные источники административно-правового обеспечения деятельности Национальной полиции Украины и нормативная база правоохранительных органов некоторых передовых стран мира для изучения и применения положительного опыта зарубежных стран в Украине.

Ключевые слова: полиция, источники права, административно-правовое обеспечения, административно-правовая деятельность, Национальная полиция Украины.

SOLNTSEVA K. V.

PhD, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Administrative Law and Administrative Activities of Yaroslav Mudryi National Law University

SLYVNA V. A.

2-year student, group 3, International Law Faculty of Yaroslav Mudryi National Law University

SOME ISSUES ON THE SOURCES OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL SUPPORT OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Problem setting. The article deals with the main sources of administrative and legal support for the activities of the National Police of Ukraine and the regulatory framework of law enforcement agencies of some advanced countries of the world to study and apply the positive experience of foreign countries in Ukraine.

Target of research. The purpose of the study is the analysis of sources of administrative law applied in the activities of the National Police of Ukraine, as well as theoretical foundations, legislative acts of foreign countries for possible use in Ukraine.

Analysis of recent researches and publications. The following scientists analyze separate aspects of the question in their researches: O. Bandurka, S. Bratel, O. Kaliuk, V. Kulikova, A. Halai, M. Loshytskyi, O. Kaplya, O. Banchuk, O. Pronevych and others.

Article's main body. The National Police of Ukraine are guided in its activities by the Constitution of Ukraine, international treaties of Ukraine, the consent to be bound by the Verkhovna Rada of Ukraine, laws of Ukraine, acts of the President of Ukraine and resolutions of the Verkhovna Rada of Ukraine, adopted in accordance with the Constitution and laws of Ukraine, acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine, as well as issued in accordance with them acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, other normative legal acts.

Particular attention is paid to the practice of the Ukrainian police in the international arena. An example is the accession of the state to the International Organization of Criminal Police (Interpol) in 1992, which was enshrined in the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 220 «On the National Central Bureau of Interpol» of March 25, 1993. This fact testifies to the fact that Ukraine actively interacts and studies the experience not only of the developed European community, but also goes to the world level of legal development.

The article also analyzes some sources of administrative and legal support for police activities in countries such as France, the United Kingdom, the Republic of Latvia, the United States of America. Taking into account the historical stages of development and the specifics of the legal system, in many advanced countries of the world, both strengths and weaknesses can be traced of the organization of the activities of the police authorities. Therefore, by borrowing this or that practice for domestic legislation, the police of Ukraine should take into account only the positive experience of such states and the specifics of the construction of the law-enforcement system.

Conclusions and prospects for the development. However, today there are a number of problematic issues in the current legislation of the domestic police, which still need to be resolved. To improve the national police structure, it is important to use the positive experience of the leading countries of the world, in particular, Europe, whose law-enforcement systems have gone through extensive historical experience and are effective in the present. Therefore, an alternative solution to the legal problems in organizing the activities of the Ukrainian police is to borrow practices in the relevant field of such countries and to intensify cooperation with international law enforcement agencies.

Keywords: police, sources of law, administrative and legal support, administrative and legal activities, the National Police of Ukraine.

Солнцева Х. В., Сливна В. А. Деякі питання щодо джерел адміністративно-правового забезпечення діяльності національної поліції України. *Право та інноваційне суспільство* : електрон. наук. вид. 2019. № 1 (12). URL: http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2019/06/Solntseva_Slyvna12.pdf